viite: HE 68/2022 vp / Lausuntopyyntö

ITÄ-UUDENMAAN PELASTUSLAITOKSEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON JA PELASTUSTOIMEN UUDISTUKSEEN LIITTYVÄN RAHOITUSLAINSÄÄDÄNNÖN MUUTTAMISEKSI

Itä-Uudenmaan pelastuslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisessa asiassa, ja toteaa asiantuntijalausuntonaan seuraavaa.

Rahoituslain 3 §:ssä säädetään hyvinvointialueiden valtion rahoituksen määräytymisestä. Rahoituksen määräytymistekijöitä ovat hyvinvointialueen asukasmäärä, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaavat tekijät, asukastiheys, vieraskielisyys, kaksikielisyys, saaristoisuus, saamenkielisyys, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimet ja pelastustoimen riskitekijät. Näistä kriteereistä pelastustoimen määräytymistekijöitä on kolme: asukasmäärä, asukastiheys ja pelastustoimen riskitekijät.

Pelastustoimen riskitekijöiden mukaan määräytyy 30 prosenttia pelastustoimen rahoituksesta. Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan riskitekijöiden painoarvoa tulee kasvattaa rahoituksen määräytymiskriteerinä, ja riskitekijöiden määräytymisperusteita kehittää vastaamaan nykyistä paremmin pelastustoimen monimuotoista riskiympäristöä. Valtioneuvoston asetuksessa hyvinvointialueiden rahoituksesta kuvattu mekanismi riskitekijöiden määräytymisestä on staattinen ja yksinkertaistava. Rahoitusmekanismi ei huomioi riittävällä tavalla esimerkiksi ydinvoimalaitoksen ja öljynjalostamon kaltaisten valtakunnallisesti tärkeiden kohteiden muodostamaa erityisen merkittävää varautumis- ja resursointitarvetta hyvinvointialueelle. Mekanismi tasapäistää pelastuslain 48§ mukaisia erityistä vaaraa aiheuttavia kohteita, vaikka erityistä vaaraa aiheuttavia kohteita on varautumistarpeeltaan hyvin monenlaisia. Esimerkiksi ydinvoimalaitokseen liittyvät varautumis- ja resursointitarpeet ovat osittain valtakunnallisia, eikä niitä voida kattaa yksittäisen riskiruudun painokerroinmuutoksilla rahoitusasetuksen mukaisesti.

Vastaavalla tavalla rahoitusmekanismi ei huomioi mitenkään esimerkiksi merelliseen öljyntorjuntaan liittyviä rahoitustarpeita. Öljyntorjunnan huomioiminen riskimekanismissa on erityisen tärkeää, koska öljyntorjunnan rahoitus on siirtymässä käytännössä kokonaan hyvinvointialueiden vastuulle, öljysuojarahastosta saatavien investointi- ja toiminta-avustusten päättyessä. Öljysuojarahaston tuen päättyminen aiheuttaa merkittävän riskin öljyntorjunnan varautumistason ja suorituskyvyn laskulle, niin alueellisesti kuin valtakunnallisesti.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitos haluaa korostaa, että pelastustoimen palvelutaso on kuntien rahoittamana saatu vastaamaan alueen todellisia tarpeita. Aluehallintoviraston tehtävänä on valvoa täyttääkö alueen palvelutasopäätös alueen toimintaympäristön lainsäädännön asettamat vaatimukset. Aluehallintovirasto on myös laatinut arvioinnin Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen kyvystä vastata alueen vaatimuksiin, jossa todetaan, että nykyinen palvelutaso vastaa alueen vaatimuksia.

Rahoituslain mukainen rahoitusosuuden lasku ei mielestämme vastaa todellisia vaatimuksia, ja toteutuessaan tulee laskemaan lainsäädännön edellyttämää palvelutasoa, joka ei mielestämme voi olla lainsäädännön tarkoitus.

Peter Johansson

pelastusjohtaja